

College voor Examen

BOUWTECHNIEK- SCHILDEREN VMBO

Syllabus BB, KB en GL
centraal examen 2013

Juni 2011

© 2011 College voor Examens vwo, havo, vmbo, Utrecht.

Alle rechten voorbehouden. Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	4
1. Syllabus Bouwtechniek-schilderen BB	5
1a. Verdeling examinering CE/SE	5
1b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	6
2. Syllabus Bouwtechniek-schilderen KB	12
2a. Verdeling examinering CE/SE	12
2b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	13
3. Syllabus	23
• Bouw-breed GL	23
• Bouwtechniek-timmeren GL	23
• Bouwtechniek-metselen GL	23
• Bouwtechniek-schilderen GL	23
• Bouwtechniek-fijnhoutbewerken GL	23
3a. Verdeling examinering CE/SE bij GL	23
3b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	24

Voorwoord

De minister heeft de examenprogramma's op hoofdlijnen vastgesteld. In het examenprogramma zijn de exameneenheden aangewezen waarover het centraal examen (CE) zich uitstrekt: het CE-deel van het examenprogramma. Het examenprogramma geldt tot nader order.

Het College voor Examens (CvE) geeft in een syllabus, die in beginsel jaarlijks verschijnt, een toelichting op het CE-deel van het examenprogramma. Behalve een beschrijving van de exameneisen voor een centraal examen kan de syllabus verdere informatie over het centraal examen bevatten, bijvoorbeeld over een of meer van de volgende onderwerpen: specificaties van examenstof, begrippenlijsten, bekend veronderstelde onderdelen van domeinen of exameneenheden die verplicht zijn op het schoolexamen, bekend veronderstelde voorkennis uit de onderbouw, bijzondere vormen van examinering (zoals computerexamens), voorbeeldopgaven, toelichting op de vraagstelling, toegestane hulpmiddelen.

Ten aanzien van de syllabus is nog het volgende op te merken. De functie ervan is een leraar in staat te stellen zich een goed beeld te vormen van wat in het centraal examen wel en niet gevraagd kan worden. Naar zijn aard is een syllabus dus niet een volledig gesloten en afgebakende beschrijving van alles wat op een examen zou kunnen voorkomen. Het is mogelijk, al zal dat maar in beperkte mate voorkomen, dat op een CE ook iets aan de orde komt dat niet met zo veel woorden in deze syllabus staat, maar dat naar het algemeen gevoelen in het verlengde daarvan ligt.

Een syllabus is zodoende een hulpmiddel voor degenen die anderen of zichzelf op een centraal examen voorbereiden. Een syllabus kan ook behulpzaam zijn voor de producenten van leermiddelen en voor nascholingsinstanties. De syllabus is niet van belang voor het schoolexamen. Daarvoor zijn door de SLO handreikingen geproduceerd die niet in deze uitgave zijn opgenomen.

Deze syllabus geldt voor het examenjaar **2013**. Syllabi van eerdere jaren zijn niet meer geldig en kunnen van deze versie afwijken. Voor het examenjaar **2014** wordt een nieuwe syllabus vastgesteld. Het CvE publiceert uitsluitend digitale versies van de syllabi. Dit gebeurt via Examenblad.nl (www.examenblad.nl), de officiële website voor de examens in het voortgezet onderwijs. In de syllabi **2013** zijn de wijzigingen ten opzichte van de vorige syllabus voor het examenjaar **2012** duidelijk zichtbaar. De veranderingen zijn geel gemarkeerd. Er zijn diverse vakken waarbij de syllabus **2013** geen inhoudelijke veranderingen heeft ondergaan.

Een syllabus kan zo nodig ook tussentijds worden aangepast, bijvoorbeeld als een in de syllabus beschreven situatie feitelijk veranderd is. De aan een centraal examen voorafgaande Septembermededeling is dan het moment waarop dergelijke veranderingen bekendgemaakt worden. Kijkt u voor alle zekerheid jaarlijks in september op Examenblad.nl.

Het CvE stelt het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen vast en de wijze waarop het centraal examen wordt afgenomen. Deze vaststelling wordt gepubliceerd in het rooster voor de centrale examens en in de Septembermededeling.

Voor opmerkingen over syllabi houdt het CvE zich steeds aanbevolen. U kunt die zenden aan info@cve.nl of aan CvE, Postbus 315, 3500 AH Utrecht.

De voorzitter van het College voor Examens,
Drs. H.W. Laan

1. Syllabus Bouwtechniek-schilderen BB

1a. Verdeling examinering CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof Bouwtechniek-schilderen BB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		B	CE	moet op SE	mag op SE
B/K/1	Oriëntatie op de bouw en bouwberoepen	X		B	
B/K/2	Professionele vaardigheden	X	B	B	
B/K/3	Technische informatica	X		B	
B/K/4	Introductie timmeren/meubelmaken	X		B	
B/K/5	Introductie metselen	X		B	
B/K/6	Introductie stukadoren	X		B	
B/K/7	Introductie schilderen	X		B	
B/K/8	Introductie reclame en decoratieve technieken	X		B	
B/K/9	Introductie infrastructuur	X		B	
BT/K/21	Houtachtige ondergronden beglazing 1	X	B		B
	Hout	X	B		B
	Glas	X	B		B
BT/K/22	Metalen/kunststof ondergronden en decoratieve & reclametechnieken	X		B	
BT/K/23	Steenachtige ondergronden en behangwerk	X	B		B
	Steen	X		B	
	Behang	X	B		B

1b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

B/K/02	<p>Professionele vaardigheden</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - werk plannen / werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren / opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 2 de Nederlandse taal functioneel gebruiken<ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 3 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken<ul style="list-style-type: none"> - de zakrekenmachine doelmatig gebruiken - aftekenen - bepalen van maat en plaats van de te installeren/plaatsen onderdelen - verwerken meetgegevens 4 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken<ul style="list-style-type: none"> . bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet . informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen . informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek - met een CAD-applicatie een eenvoudige tekening maken/lezen - materiaalstaat uittrekken en invoeren in een beheerapplicatie - eenvoudige calculatie uitvoeren (spreadsheet) - eigen werkplanning maken - werkbonden invullen en invoeren in een beheerapplicatie (spreadsheet) en lezen - werkvoortgangsstaat maken en invoeren in een beheerapplicatie - magazijnvoorraadbeheer (database) - eenvoudige tekstverwerkingsapplicatie - omgaan met een gebruikershandleiding
---------------	---

	<p>5 tijdens de werkvoorbereidingen en de werkuitvoering werktekeningen tekenen en bestaande bouwonderdelen opmeten en in verhouding schetsen</p> <ul style="list-style-type: none"> - bouwkundige tekeningen: <ul style="list-style-type: none"> . schetsen . werktekeningen . bestektekeningen . bouwkundige- en installatietechnische tekeningen - projectiemethodes: <ul style="list-style-type: none"> . Europese projectie . isometrische projectie - bestaande bouwonderdelen opmeten en op schaal schetsen <p>6 werkzaamheden uitvoeren volgens de regels van integrale KAM-zorg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning <ul style="list-style-type: none"> . gezondheid . veiligheid . welzijn - algemene en persoonlijke preventie maatregelen <ul style="list-style-type: none"> . juiste werkhouding . persoonlijke beschermingsmiddelen . beschermingsmiddelen en wegwerpgereedschap verzamelen en afvoeren - werkplekorganisatie <ul style="list-style-type: none"> . inrichting werkplek . gereedschapsgebruik . materiaal ge- en verbruik . materieelgebruik . verletbestrijding - ISO-certificering - milieuzorg/ duurzaam bouwen <ul style="list-style-type: none"> . energieverbruik . materiaalgebruik . hergebruik bouwmaterialen . aansluitingen bouwelementen . nauwkeurig werken . afvalstoffenscheiding <p>7 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie <p>8 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren
--	---

	<p>9 een kritische instelling tot eigen belang manifesteren</p> <ul style="list-style-type: none"> - afstand nemen van werk - risico's onderkennen - omgaan met werkdruk - belangenbehartiging - eigen belang bij conflicten - speelruimte benutten <p>10 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes
--	--

BT/K/21	<p>Houtachtige ondergronden beglazing 1</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de schilder- en beglazingswerkzaamheden voorbereiden <ul style="list-style-type: none"> - werkopdracht interpreteren - werktekeningen lezen - gereedschap en materieel bepalen - materiaal bepalen - vochtgehalte van het hout meten - verwerkingsvoorschriften lezen - het eigen werk plannen (ICT) 2 met gangbaar gereedschap en materiaal schilderwerkzaamheden op houtachtige ondergronden verrichten <ul style="list-style-type: none"> - verflagen verwijderen/reinigen - te behandelen ondergrond repareren/plamuren/schuren - voor- en afdeklagen aanbrengen - het product tussentijds controleren en de werkwijze aanpassen op basis van de controleresultaten 3 met gangbaar gereedschap en materieel beglazingswerkzaamheden verrichten <ul style="list-style-type: none"> - glas verwijderen - sponningen voorbehandelen - glas meten en snijden - vlakglas, figuurglas en isolerend glas plaatsen 4 met KAM-zorg de werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - de werkplek (tussentijds) opruimen en onderhouden - werken met trappen, ladders en rolsteigers - persoonlijke beschermingsmiddelen gebruiken - het gereedschap schoonmaken en opruimen - verpakking en restanten volgens milieuvoorschriften opslaan en afvoeren 5 veiligheidsmaatregelen omschrijven voor het omgaan met trappen en ladders <ul style="list-style-type: none"> - controle op gebreken - vervoer - werken op trapje, ladder of (rol)steiger 6 veiligheidsmaatregelen voor zichzelf en zijn omgeving noemen <ul style="list-style-type: none"> - stofmaskers - ventilatie - milieuvoorschriften voor opslag en afvoer van verpakking en restanten 7 de werkzaamheden met betrekking tot het schilderen op houtachtige ondergronden omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - verflagen verwijderen/reinigen - te behandelen ondergrond repareren/plamuren/schuren - voor- en afdeklagen aanbrengen - het product tussentijds controleren en de werkwijze aanpassen op basis van de controleresultaten
----------------	---

	<p>8 de werkzaamheden met betrekking tot het beglazen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - glas verwijderen - sponningen voorbehandelen - glas meten en snijden - vlakglas, figuurglas en isolerend glas plaatsen <p>9 de gangbare materialen ten behoeve van het schilderen op houtachtige ondergronden noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - verfafbijtmiddelen - reinigingsmiddelen - plamuren/vulmiddelen - schuurmaterialen - grondverven, lakken - oplosmiddel- en watergedragen verf <p>10 de materialen ten behoeve van het beglazen noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - vlakglas, figuurglas, meervoudig isolerend glas - kit, stopverf, beglazingsprofielen, celband, steun- en stelblokjes - glaslatten <p>11 de toepassing van de gereedschappen voor het schilderen op houtachtige ondergronden noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - houtvochtgehaltemeter - afbrandapparatuur - verfkrabbers - schuurmachines - kwasten en rollers - plamuurmes <p>12 de toepassing van de gereedschappen en materieel voor het beglazen noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - glastransportgereedschap (vacuüm) - glassnijgereedschap - krab- en snijgereedschap - kit-applicatiegereedschap - glasgereedschap
--	--

BT/K/23	<p>Steenachtige ondergronden en behangwerk (CE gedeelte)</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de behangwerkzaamheden voorbereiden <ul style="list-style-type: none"> - werkopdracht interpreteren - werktekeningen lezen - gereedschap en materieel bepalen - materiaal bepalen - verwerkingsvoorschriften lezen - het eigen werk plannen (ICT) 2 met gangbaar gereedschap en materieel behangwerkzaamheden verrichten <ul style="list-style-type: none"> - oud behang verwijderen - beschadigingen in te behangen ondergrond repareren - behang aanbrengen en afwerken 3 met KAM-zorg de werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - de werkplek (tussentijds) opruimen en onderhouden - veilig omgaan met elektrische installaties - werken met trappen en rolsteigers - het gereedschap schoonmaken en opruimen - verpakking en restanten volgens milieuvoorschriften opslaan en afvoeren 4 veiligheidsmaatregelen omschrijven voor het omgaan met trappen en rolsteigers <ul style="list-style-type: none"> - controle op gebreken - vervoer - werken op trap of rolsteiger 5 veiligheidsmaatregelen voor zichzelf en zijn omgeving noemen <ul style="list-style-type: none"> - persoonlijke beschermingsmiddelen - ventilatie - milieuvoorschriften voor opslag en afvoer van verpakking en restanten 6 de werkzaamheden met betrekking tot het behangen omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - oud behang verwijderen - beschadigingen in te behangen ondergrond repareren - behang aanbrengen en afwerken 7 de materialen ten behoeve van het behangen noemen <ul style="list-style-type: none"> - behangafweekmiddelen - behangrollen en stroken - behanglijm 8 de toepassing van de gereedschappen en materieel voor het behangen noemen <ul style="list-style-type: none"> - stoomapparaat - behangtafel - lijmkwast, behangschaar en -mes - behangborstel
----------------	--

2. Syllabus Bouwtechniek-schilderen KB

2a. Verdeling examinering CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof Bouwtechniek-schilderen KB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		K	CE	moet op SE	mag op SE
B/K/1	Oriëntatie op de bouw en bouwberoepen	X		K	
B/K/2	Professionele vaardigheden	X	K	K	
B/K/4	Introductie timmeren/meubelmaken	X		K	
B/K/5	Introductie metselen	X		K	
B/K/6	Introductie stukadoren	X		K	
B/K/7	Introductie schilderen	X		K	
B/K/9	Introductie infrastructuur	X		K	
B/K/10	Het bouwproces	X	K		K
B/K/11	CAD/CAM en houtbewerkingsmachines	X		K	
B/K/12	Industrialisering en automatisering in de bouw	X	K		K
B/K/13	Telematica	X		K	
B/K/14	Esthetica	X		K	
BT/K/21	Houtachtige ondergronden beglazing 1	X	K		K
	Hout	X	K		K
	Glas	X	K		K
BT/K/22	Metalen/kunststof ondergronden en decoratieve & reclametechnieken	X		K	
BT/K/23	Steenachtige ondergronden en behangwerk	X	K		K
	Steen	X		K	
	Behang	X	K		K
B/V/1	Integratieve opdracht	X	K		K

2b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

B/K/02	<p>Professionele vaardigheden</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - werk plannen / werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren / opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 2 de Nederlandse taal functioneel gebruiken<ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 3 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken<ul style="list-style-type: none"> - de zakrekenmachine doelmatig gebruiken - aftekenen - bepalen van maat en plaats van de te installeren/plaatsen onderdelen - verwerken meetgegevens 4 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken<ul style="list-style-type: none"> . bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet . informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen . informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek - met een CAD-applicatie een eenvoudige tekening maken/lezen - materiaalstaat uittrekken en invoeren in een beheerapplicatie - eenvoudige calculatie uitvoeren (spreadsheet) - eigen werkplanning maken - werkbonden invullen en invoeren in een beheerapplicatie (spreadsheet) en lezen - werkvoortgangsstaat maken en invoeren in een beheerapplicatie - magazijnvoorraadbeheer (database) - eenvoudige tekstverwerkingsapplicatie - omgaan met een gebruikershandleiding
---------------	---

	<p>5 tijdens de werkvoorbereidingen en de werkuitvoering werktekeningen tekenen en bestaande bouwonderdelen opmeten en in verhouding schetsen</p> <ul style="list-style-type: none"> - bouwkundige tekeningen: <ul style="list-style-type: none"> . schetsen . werktekeningen . bestektekeningen . bouwkundige- en installatietechnische tekeningen - projectiemethodes: <ul style="list-style-type: none"> . Europese projectie . isometrische projectie - bestaande bouwonderdelen opmeten en op schaal schetsen <p>6 werkzaamheden uitvoeren volgens de regels van integrale KAM-zorg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning <ul style="list-style-type: none"> . gezondheid . veiligheid . welzijn - algemene en persoonlijke preventie maatregelen <ul style="list-style-type: none"> . juiste werkhouding . persoonlijke beschermingsmiddelen . beschermingsmiddelen en wegwerpgereedschap verzamelen en afvoeren - werkplekorganisatie <ul style="list-style-type: none"> . inrichting werkplek . gereedschapsgebruik . materiaal ge- en verbruik . materieelgebruik . verletbestrijding - ISO-certificering - milieuzorg / duurzaam bouwen <ul style="list-style-type: none"> . energieverbruik . materiaalgebruik . hergebruik bouwmaterialen . aansluitingen bouwelementen . nauwkeurig werken . afvalstoffenscheiding <p>7 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie <p>8 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren
--	--

	<p>9 een kritische instelling tot eigen belang manifesteren</p> <ul style="list-style-type: none"> - afstand nemen van werk - risico's onderkennen - omgaan met werkdruk - belangenbehartiging - eigen belang bij conflicten - speelruimte benutten <p>10 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes
--	--

B/K/10	<p>Het bouwproces</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 voorzieningen van een nieuw te bouwen woonwijk in beeld brengen (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - kadastrale gegevens - maatschappelijke voorzieningen - nutsvoorzieningen - indeling bouwkavels 2 een ontwerp maken (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - voorschriften - doel: Wonen en werken - materiaalkeuze / DUBO 3 een kostencalculatie maken (m.b.v. ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - splitsen naar beroepsgroep - splitsen naar kostenplaats - budgettaire consequenties van te maken keuzes 4 een bouwplanning/werkplanning maken (m.b.v. een ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - wie, wat, waar, wanneer - werkbare dagen (verletbestrijding) - werkcontrolemomenten - bouw- en woningtoezicht 5 m.b.v. een kleurenprogramma een kleurontwerp maken <ul style="list-style-type: none"> - kleurenleer - stijlleer 6 een onderhoudsplan maken (m.b.v. een ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - meerjarenplanning - inspecteren - controleren 7 een inrichtingsplan voor de bouwplaats maken (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - indeling - nutsvoorzieningen - (bouw)wegen - beplanting
---------------	--

B/K/12

Industrialisering en automatisering in de bouw

De kandidaat kan

- 1 een meting uitvoeren en de resultaten verwerken
  - meetopdracht interpreteren
  - instrumentkeuze: type, nauwkeurigheid
  - instrument instellen: schaalkeuze, nauwkeurigheid
  - metingen uitvoeren
  - weergave meting: tabelvorm, grafiek
- 2 de grondbeginselen van het meten toepassen
  - meten: vergelijken grootheid met eenheidsmaat
  - begrippen: grootheid en eenheid, analoog en digitaal
  - instrument: schaalkeuze, nauwkeurigheid, symbolen voor nauwkeurigheid
  - weergave meting: tabelvorm, grafiek
- 3 begrippen met betrekking tot meetsystemen omschrijven
  - opbouw: sensor, verwerkingseenheid, uitlezing
  - ijken/ kalibreren
- 4 de opbouw en werking van sensoren omschrijven
  - vormen van energie-omzetting: thermisch/elektrisch, mechanisch/elektrisch, chemisch/elektrisch, (elektro)magnetisch/elektrisch
  - typen: directe opnemers, indirecte opnemers
- 5 de rol van automatiseringspakketten in het bouwproces aangeven
  - softwaregebruik in de ontwerpfase
  - softwaregebruik in de voorbereidingsfase
  - softwaregebruik in de uitvoeringsfase
  - softwaregebruik bij relatiebeheer
- 6 het historisch perspectief van de technologische ontwikkelingen noemen
  - van mechanisering naar informatisering
  - technologische ontwikkelingen:
    - . de agrarisch-ambachtelijke maatschappij, de industriële maatschappij, de informatiemaatschappij
  - mechanisering:
    - . van ambacht naar machine (menselijke krachten vervangen, energiebronnen, gevolgen), veranderingen in het beroep, wat wel en niet mechaniseren
  - automatisering:
    - . van machine naar automaat: (menselijke besturing vervangen, energiebronnen)
  - informatisering:
    - . van automaat naar computer (schrijf- en denkwerk vervangen, flexibele computer), basisschema computer: (invoer, verwerking, uitvoer), vergelijking met de mens: (invoer, verwerking, uitvoer), toekomstige ontwikkelingen

	<p>7 de maatschappelijke effecten van technologische ontwikkelingen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - economische effecten<ul style="list-style-type: none"> . werkgelegenheid: van productie naar dienstverlening - sociale effecten<ul style="list-style-type: none"> . senioren, gehandicapten - ethische overwegingen<ul style="list-style-type: none"> . milieueffecten <p>8 het begrip logistiek relateren aan het bouwproces</p> <ul style="list-style-type: none"> - just in time, interne en externe logistiek afstemming toeleveranciers en gespecialiseerde aannemers - bouwen op moeilijk toegankelijke locaties, binnenstedelijke herontwikkeling, tijdelijke afsluiting van infrastructuur - beheer informatiestromen: selecteren, verwerken en beheren van informatie
--	--

BT/K/21	<p>Houtachtige ondergronden beglazing 1</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de schilder- en beglazingswerkzaamheden voorbereiden <ul style="list-style-type: none"> - werkopdracht interpreteren - werktekeningen lezen - gereedschap en materieel bepalen - materiaal bepalen - vochtgehalte van het hout meten - verwerkingsvoorschriften lezen - het eigen werk plannen (ICT) 2 met gangbaar gereedschap en materiaal schilderwerkzaamheden op houtachtige ondergronden verrichten <ul style="list-style-type: none"> - verflagen verwijderen/reinigen - te behandelen ondergrond repareren/plamuren/schuren - voor- en afdeklagen aanbrengen - het product tussentijds controleren en de werkwijze aanpassen op basis van de controleresultaten 3 met gangbaar gereedschap en materieel beglazingswerkzaamheden verrichten <ul style="list-style-type: none"> - glas verwijderen - sponningen voorbehandelen - glas meten en snijden - vlakglas, figuurglas en isolerend glas plaatsen 4 met KAM-zorg de werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - de werkplek (tussentijds) opruimen en onderhouden - werken met trappen, ladders en rolsteigers - persoonlijke beschermingsmiddelen gebruiken - het gereedschap schoonmaken en opruimen - verpakking en restanten volgens milieuvoorschriften opslaan en afvoeren 5 veiligheidsmaatregelen omschrijven voor het omgaan met trappen en ladders <ul style="list-style-type: none"> - controle op gebreken - vervoer - werken op trapje, ladder of (rol)steiger 6 veiligheidsmaatregelen voor zichzelf en zijn omgeving noemen <ul style="list-style-type: none"> - stofmaskers - ventilatie - milieuvoorschriften voor opslag en afvoer van verpakking en restanten 7 de werkzaamheden met betrekking tot het schilderen op houtachtige ondergronden omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - verflagen verwijderen/reinigen - te behandelen ondergrond repareren/plamuren/schuren - voor- en afdeklagen aanbrengen - het product tussentijds controleren en de werkwijze aanpassen op basis van de controleresultaten
----------------	---

	<p>8 de werkzaamheden met betrekking tot het beglazen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - glas verwijderen - sponningen voorbehandelen - glas meten en snijden - vlakglas, figuurglas en isolerend glas plaatsen <p>9 de gangbare materialen ten behoeve van het schilderen op houtachtige ondergronden noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - verfafbijtmiddelen - reinigingsmiddelen - plamuren/vulmiddelen - schuurmaterialen - grondverven, lakken - oplosmiddel- en watergedragen verf <p>10 de materialen ten behoeve van het beglazen noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - vlakglas, figuurglas, meervoudig isolerend glas - kit, stopverf, beglazingsprofielen, celband, steun- en stelblokjes - glaslatten <p>11 de toepassing van de gereedschappen voor het schilderen op houtachtige ondergronden noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - houtvochtgehaltemeter - afbrandapparatuur - verfkrabbers - schuurmachines - kwasten en rollers - plamuurmes <p>12 de toepassing van de gereedschappen en materieel voor het beglazen noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - glastransportgereedschap (vacuüm) - glassnijgereedschap - krab- en snijgereedschap - kit-applicatiegereedschap - glasgereedschap
--	--

BT/K/23	<p>Steenachtige ondergronden en behangwerk (CE gedeelte)</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de behangwerkzaamheden voorbereiden <ul style="list-style-type: none"> - werkopdracht interpreteren - werktekeningen lezen - gereedschap en materieel bepalen - materiaal bepalen - verwerkingsvoorschriften lezen - het eigen werk plannen (ICT) 2 met gangbaar gereedschap en materieel behangwerkzaamheden verrichten <ul style="list-style-type: none"> - oud behang verwijderen - beschadigingen in te behangen ondergrond repareren - behang aanbrengen en afwerken 3 met KAM-zorg de werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - de werkplek (tussentijds) opruimen en onderhouden - veilig omgaan met elektrische installaties - werken met trappen en rolsteigers - het gereedschap schoonmaken en opruimen - verpakking en restanten volgens milieuvoorschriften opslaan en afvoeren 4 veiligheidsmaatregelen omschrijven voor het omgaan met trappen en rolsteigers <ul style="list-style-type: none"> - controle op gebreken - vervoer - werken op trap of rolsteiger 5 veiligheidsmaatregelen voor zichzelf en zijn omgeving noemen <ul style="list-style-type: none"> - persoonlijke beschermingsmiddelen - ventilatie - milieuvoorschriften voor opslag en afvoer van verpakking en restanten 6 de werkzaamheden met betrekking tot het behangen omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - oud behang verwijderen - beschadigingen in te behangen ondergrond repareren - behang aanbrengen en afwerken 7 de materialen ten behoeve van het behangen noemen <ul style="list-style-type: none"> - behangafweekmiddelen - behangrollen en stroken - behanglijm 8 de toepassing van de gereedschappen en materieel voor het behangen noemen <ul style="list-style-type: none"> - stoomapparaat - behangtafel - lijmkwast, behangschaar en -mes - behangborstel
----------------	--

B/V/1	<p>Integratieve opdracht</p> <p>De kandidaat kan in een gesimuleerde beroepsuitvoerende situatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> a criteria bepalen voor de keuze van (onderzoeks)materialen voor het maken van een werkstuk/product c.q. het doen van een onderzoek b criteria vaststellen voor de kwaliteit van het werkstuk/product, c.q. het onderzoek c informatie verzamelen d een werkwijze vaststellen voor het maken van het werkstuk/product c.q. doen van het onderzoek e het werkstuk/product maken, c.q. het onderzoek doen f het werkstuk/product, c.q. het onderzoek toetsen en evalueren aan de hand van zelf en/of door anderen geformuleerde criteria g het werkstuk/product, c.q. het onderzoek indien gewenst bijstellen/verbeteren h de voorbereiding, de uitvoeringen en/of de resultaten en de evaluatie van het werkstuk/product, c.q. het onderzoek schriftelijk of audiovisueel vastleggen dan wel anderszins presenteren voor een publiek overeenkomstig van te voren gegeven criteria.
--------------	--

3. Syllabus

- **Bouw-breed GL**
- **Bouwtechniek-timmeren GL**
- **Bouwtechniek-metselen GL**
- **Bouwtechniek-schilderen GL**
- **Bouwtechniek-fijnhoutbewerken GL**

3a. Verdeling examinering CE/SE bij GL

Tabel:

Verdeling van de examenstof over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		G	CE	moet op SE	mag op SE
CE-deel Bouw-breed GL, Bouwtechniek-timmeren GL, Bouwtechniek-metselen GL, Bouwtechniek-schilderen GL en Bouwtechniek-fijnhoutbewerken					
B/K/2	Professionele vaardigheden	X	G	G	
B/K/10	Het bouwproces	X	G		G
B/K/12	Industrialisering en automatisering in de bouw	X	G		G
SE-deel Bouwtechniek-schilderen SE					
B/K/1	Oriëntatie op de bouw en bouwberoepen	X		G	
B/K/2	Professionele vaardigheden	X		G	
B/K/11	CAD/CAM en houtbewerkingsmachines	X		G	
B/K/13	Telematica	X		G	
B/K/14	Esthetica	X		G	

3b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

B/K/2	<p>Professionele vaardigheden</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - werk plannen / werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren / opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 2 de Nederlandse taal functioneel gebruiken<ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 3 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken<ul style="list-style-type: none"> - de zakrekenmachine doelmatig gebruiken - aftekenen - bepalen van maat en plaats van de te installeren/plaatsen onderdelen - verwerken meetgegevens 4 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken<ul style="list-style-type: none"> . bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet . informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen . informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek - met een CAD-applicatie een eenvoudige tekening maken/lezen - materiaalstaat uittrekken en invoeren in een beheerapplicatie - eenvoudige calculatie uitvoeren (spreadsheet) - eigen werkplanning maken - werkbonden invullen en invoeren in een beheerapplicatie (spreadsheet) en lezen - werkvoortgangsstaat maken en invoeren in een beheerapplicatie - magazijnvoorraadbeheer (database) - eenvoudige tekstverwerkingsapplicatie - omgaan met een gebruikershandleiding
--------------	---

- 5 tijdens de werkvoorbereidingen en de werkuitvoering werktekeningen tekenen en bestaande bouwonderdelen opmeten en in verhouding schetsen
- bouwkundige tekeningen:
    - . schetsen
    - . werktekeningen
    - . bestektekeningen
    - . bouwkundige- en installatietechnische tekeningen
  - projectiemethodes:
    - . Europese projectie
    - . isometrische projectie
  - bestaande bouwonderdelen opmeten en op schaal schetsen
- 6 werkzaamheden uitvoeren volgens de regels van integrale KAM-zorg
- Arbo-risicoherkenning
    - . gezondheid
    - . veiligheid
    - . welzijn
  - algemene en persoonlijke preventie maatregelen
    - . juiste werkhouding
    - . persoonlijke beschermingsmiddelen
    - . beschermingsmiddelen en wegwerpgereedschap verzamelen en afvoeren
  - werkplekorganisatie
    - . inrichting werkplek
    - . gereedschapsgebruik
    - . materiaal ge- en verbruik
    - . materieelgebruik
    - . verletbestrijding
  - ISO-certificering
  - milieuzorg / duurzaam bouwen
    - . energieverbruik
    - . materiaalgebruik
    - . hergebruik bouwmaterialen
    - . aansluitingen bouwelementen
    - . nauwkeurig werken
    - . afvalstoffenscheiding
- 7 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur
- bedrijfsnormen
  - overzicht arbeidsorganisatie
  - plaatsen van eigen arbeid
  - functioneren in hiërarchie
- 8 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden
- taken verdelen
  - overleggen
  - zich houden aan afspraken
  - omgaan met kritiek
  - rapporteren

	<p>9 een kritische instelling tot eigen belang manifesteren</p> <ul style="list-style-type: none"> - afstand nemen van werk - risico's onderkennen - omgaan met werkdruk - belangenbehartiging - eigen belang bij conflicten - speelruimte benutten <p>10 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes
--	--

B/K/10	<p>Het bouwproces</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 voorzieningen van een nieuw te bouwen woonwijk in beeld brengen (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - kadastrale gegevens - maatschappelijke voorzieningen - nutsvoorzieningen - indeling bouw kavels 2 een ontwerp maken (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - voorschriften - doel: Wonen en werken - materiaalkeuze / DUBO 3 een kostencalculatie maken (m.b.v. ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - splitsen naar beroepsgroep - splitsen naar kostenplaats - budgettaire consequenties van te maken keuzes 4 een bouwplanning/werkplanning maken (m.b.v. een ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - wie, wat, waar, wanneer - werkbare dagen (verletbestrijding) - werkcontrolemomenten - bouw- en woningtoezicht 5 m.b.v. een kleurenprogramma een kleurontwerp maken <ul style="list-style-type: none"> - kleurenleer - stijlleer 6 een onderhoudsplan maken (m.b.v. een ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - meerjarenplanning - inspecteren - controleren 7 een inrichtingsplan voor de bouwplaats maken (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - indeling - nutsvoorzieningen - (bouw)wegen - beplanting
---------------	---

B/K/12

Industrialisering en automatisering in de bouw

De kandidaat kan

- 1 een meting uitvoeren en de resultaten verwerken
  - meetopdracht interpreteren
  - instrumentkeuze: type, nauwkeurigheid
  - instrument instellen: schaalkeuze, nauwkeurigheid
  - metingen uitvoeren
  - weergave meting: tabelvorm, grafiek
- 2 de grondbeginselen van het meten toepassen
  - meten: vergelijken grootheid met eenheidsmaat
  - begrippen: grootheid en eenheid, analoog en digitaal
  - instrument: schaalkeuze, nauwkeurigheid, symbolen voor nauwkeurigheid
  - weergave meting: tabelvorm, grafiek
- 3 begrippen met betrekking tot meetsystemen omschrijven
  - opbouw: sensor, verwerkingseenheid, uitlezing
  - ijken / kalibreren
- 4 de opbouw en werking van sensoren omschrijven
  - vormen van energie-omzetting: thermisch/elektrisch, mechanisch/elektrisch, chemisch/elektrisch, (elektro)magnetisch/elektrisch
  - typen: directe opnemers, indirecte opnemers
- 5 de rol van automatiseringspakketten in het bouwproces aangeven
  - softwaregebruik in de ontwerpfase
  - softwaregebruik in de voorbereidingsfase
  - softwaregebruik in de uitvoeringsfase
  - softwaregebruik bij relatiebeheer
- 6 het historisch perspectief van de technologische ontwikkelingen noemen
  - van mechanisering naar informatisering
  - technologische ontwikkelingen:
    - . de agrarisch-ambachtelijke maatschappij, de industriële maatschappij, de informatiemaatschappij
  - mechanisering:
    - . van ambacht naar machine (menselijke krachten vervangen, energiebronnen, gevolgen), veranderingen in het beroep, wat wel en niet mechaniseren
  - automatisering:
    - . van machine naar automaat: (menselijke besturing vervangen, energiebronnen)
  - informatisering:
    - . van automaat naar computer (schrijf- en denkwerk vervangen, flexibele computer), basisschema computer: (invoer, verwerking, uitvoer), vergelijking met de mens: (invoer, verwerking, uitvoer), toekomstige ontwikkelingen

	<p>7 de maatschappelijke effecten van technologische ontwikkelingen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - economische effecten<ul style="list-style-type: none"> . werkgelegenheid: van productie naar dienstverlening - sociale effecten<ul style="list-style-type: none"> . senioren, gehandicapten - ethische overwegingen<ul style="list-style-type: none"> . milieueffecten <p>8 het begrip logistiek relateren aan het bouwproces</p> <ul style="list-style-type: none"> - just in time, interne en externe logistiek afstemming toeleveranciers en gespecialiseerde aannemers - bouwen op moeilijk toegankelijke locaties, binnenstedelijke herontwikkeling, tijdelijke afsluiting van infrastructuur - beheer informatiestromen: selecteren, verwerken en beheren van informatie
--	--